

ZSIROS BETTINA*

Valóságos-e, ami igazságos? – Gondolatok a perbeli egyezségkötés új Be.-ben szabályozott intézményéről¹

Bevezetés

2018 júliusában hatályba lép új büntetőeljárás törvényünk, amely alapjaiban reformálja meg a büntetőeljárást. A törvény alapvető célja a reformokkal az eljárási garanciák megőrzésével az, hogy minél hatékonyabbá és költségtakarékosabbá tegye a büntetőeljárást. E dolgozatban azt teszem elemzés tárgyává, hogy e célkitűzéshez igazodva a törvény a tárgyalásról lemondás eljárás alkalmazási nehézségeit hogyan igyekszik kiküszöbölni az annak utódjaként megvalósítani kívánt bűnösség beismerésére irányuló egyezség jogintézményének megteremtése által. A tárgyalásról lemondás eljárás múltját tekintve ugyanis azt mondhatjuk el, hogy – a többszöri módosítás ellenére – ezen eljárás egyáltalán nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, hiszen az eljárásra vonatkozó kedvezőbb rendelkezések ellenére szinte jelentéktelen számban került sor ilyen eljárás lefolytatására.²

Elvi alapok – igazság kontra igazságosság

Míg az inkvizitórius elveken nyugvó kontinentális eljárási rendszerben a büntetőeljárás célja az anyagi igazság kiderítése, majd ezt követően az igazság „szolgáltatása,” addig az angolszász eljárási rendszer elsődlegesen az igazságnak jogi keretek között – főszabály

szerint – a tárgyalóteremben történő megállapítására törekszik. Az akkuzatórius eljárás célja a jogvita eldöntése, a jogvita igazságának megállapítása. Az eljárás során a formális igazságot keresik, a felek vitájának eldöntéséhez szükséges mértékben.³ A bíróságok tehát nem pusztán az igazság keresői⁴, – hanem, ennek megfelelően azt is mondhatnánk, hogy inkább az igazság kreálói – az eljárás elsődleges célja inkább az, hogy erkölcsi értelemben igazságos ítélet születessen, ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy az eljárás során megállapított tények egybeesnek a valóságban történt eseményekkel.

A kontinentális jogrendszerek sajátja az a törekvés, hogy ismeretelméleti megközelítésben kiderüljön, pontosan mi is történt – ez volna a címben is említett *valóság*. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy valóban ez szavatolná majd azt, hogy az eljárás eredménye egy mindenki számára igazságos ítélet lesz? Vagy a formális értelemben vett igazság megállapíthatósága lenne képes erre?

A kizárólag beismerésre alapozott marasztaló ítélet eredetileg idegen a kontinentális büntetőeljárás rendszertől, mert összeegyeztethetetlen az anyagi igazság feltárására irányuló eljárási céllal. Ezekben a jogrendszerekben a terhelt beismerő vallomása is csak egy a bizonyítékok közül és a bíróságnak ugyanúgy be kell szereznie a többi terhelő és mentő bizonyítékot is. Az igazság ugyan egy objektív fogalom, azonban az minden részletében – több ok miatt – soha nem megismerhető: „anyagi igazságról akkor beszélhetünk, ha a bíró által megállapított tények egybeesnek a valósággal. (...) Ma már egyértelmű, hogy az anyagi igazság maradéktalan érvényesítése – annak tiszta formájában – nem lehetséges.”⁵ Sőt, már az anyagi igazság felderítésének kötelezettsége sem korlátlan a kontinentális eljárási rendszerekben, hiszen az eljárási törvény maga tartalmaz erre vonatkozó korlátokat, így az erre irányuló törekvés ellenére sem lehetséges az igazságnak „bármilyen áron” és teljes egészében történő felkutatása. Kijelölik e kötelezettség külső határait a bizonyítási tilalmak, a bizonyítási indítványok elutasításának

³ Erdei Árpád: Mi az igazság? A büntetőítélet igazságtartalma. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 13. oldal.

⁴ Suzann R. Thomas Buckle, Leonard G. Buckle: Bargaining for Justice, Praeger Publishers, New York, 1977. 8. oldal.

⁵ Miskolczi Barna: Az igazság – igazságosság megjelenése a szabályozási elvekben, Ügyvéd Világ, 2015/6, 22. oldal.

* Joghallgató, DE-ÁJK, Praetor Szakkollégium Büntető Eljárásjogi Műhely

¹ Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-2. kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

² Ez az arány a vádemelések számához képest 0,01%.

lehetősége, de egyes szerzők szerint a Miranda-szabály és a tanúvallomás megtagadásának joga is azt mutatja, hogy a törvény e kötelezettséget korlátozza.⁶ Tremmel Flórián szerint olyan esetek is előfordulhatnak, ahol – egyébként az összes eljárási kötelezettség betartásával – egyáltalán nem érhető el az igazság gyakorlati nehézségek, akadályok miatt.⁷ A bizonyítékok bizonyítóereje – különösen a személyi bizonyítékok esetében – is relatív, hiszen a valóságban megtörtént eseményeknek csak az emberi tudatban való leképeződését ismerhetjük meg a büntetőeljárás anyagi igazságaként.⁸ Torzító tényező továbbá az is, hogy emberek és nem gépek ítéleznek, így a bírói szubjektív meggyőződés szintén befolyásolja a büntetőeljárás eredményeként megállapított igazságot.

Herke Csongor szerint éppen ezért objektív igazság nem létezik, sőt kifejezetten káros a bűnügyekben elérhető igazság elé bármilyen jelzőt is tenni, hiszen az igazság a megismerés minőségi tulajdonsága, ehhez pedig mindig szükséges a megismerő alany, azaz a szubjektum, így az igazságnak mindig van több-kevesebb szubjektív oldala.⁹

Az igazságosság mindenképp szubjektív, így minden eljárási szereplőnek és a társadalomnak is mást jelent, és nem biztos az sem, hogy „ha a büntetőeljárás végén a bíróság az abszolút, objektív igazság szellemében szolgáltat igazságot, azt az eljárás szereplői és a társadalom igazságosnak is fogja tartani.”¹⁰ Így tehát az eljárásnak minden esetben abszolút értelemben vett igazságos ítélettel történő lezárását sem a kontinentális sem az angolszász megoldás nem is lehet képes garantálni.

Unásig ismételt problémát jelent a büntetőügyek elhúzódása, az igazságszolgáltatás akadozó, nem elég hatékony működése. Nem szabad azt gondolnunk, hogy az időszerűség minden más szempontnál fontosabb, és nyomatékosan hangsúlyozandó, hogy az nem célja a büntetőeljárásnak, hanem követelménye. Hiába küzdenek azonban az ügyteherrel a hatóságok addig, amíg a törvényben nincsenek a hatékonyságot növelő megoldások, éppen ezért sokat hangsúlyozta a büntető eljárásjog tudománya, hogy az egyszerűsítés kapcsolódhat a terhelt együttműködéséhez, beismeréséhez vagy a cselekmény kisebb tárgyi súlyához, vagy egyszerűbb bizonyításához kapcsolódó eljárási szabályokhoz.¹¹ Ha nem is létezhet a kontinentális jogrendszerekben a szó szoros értelmében vett vádalku, akkor

is lennie kell más olyan jogintézménynek, amely egyértelmű esetekben biztosítja az ügy gyorsabb elintézését. Számos jogász úgy tartja, hogy mind a vádalku, mind a csökkentett büntetés összeférhetetlen az igazsággal. Napjainkra azonban már az opportunitás elvének előtérbe kerülése miatt a kontinentális eljárási rendszerektől sem teljesen idegen a vádalku intézménye¹² – nyilvánvalóan a kontinentális hagyományoknak megfelelően, a garanciális elemek megőrzésével kerülnek be az eljárási törvényekbe ezen eljárás elemei, így az új büntetőeljárási törvényünknek sem célja az ettől való eltérés.¹³

A szabályozás kialakítása szempontjából fontosnak tartom, hogy az új törvény kerülte a szélsőséges megoldások alkalmazását, hiszen ellenkező esetben az mindenképp anomáliákat eredményez. Így nem szerencsés, ha olyan mértékben adjuk fel az igazság keresésének igényét, hogy az eljárás során alku tárgyát képezheti akár a tényállás is, mert annak eredményeként a büntetőjog a társadalmi harmónia megteremtésére vonatkozó célkitűzését véleményem szerint nem képes megteremteni, hiszen egyértelműen megbontaná a társadalom állami hatalomba vetett bizalmát, így feladnánk a büntetőjog gyakorlatának lényegét.

Ugyanakkor az sem feltétlenül célravezető, ha minden esetben ragaszkodnunk kell az anyagi igazság teljes körű feltárásához, ez ugyanis az ügyek jelentős elhúzódsát eredményezi, amely a társadalmi harmónia megteremtésének szempontjából szintén nem kívánatos.

A fentiekben kifejtetteknek megfelelően az új törvény az arany középutat választja, a Preambulum rögzíti, hogy – összhangban a törvény szellemével – szem előtt tartja az igazság megállapításának igényét, ugyanakkor a megvalósítani kívánt szabályozással lehetőséget biztosít arra, hogy egyes esetekben az anyagi igazság teljes mértékű felkutatását mellőzzük. Mikor képzelhető el mindez? Előre bocsátva a következőkben kifejtetteket, a terhelttel való egyezségkötés abban az esetben lehet megfelelő módszere az eljárásnak, ha a terhelt a bűncselekmény elkövetését beismeri, egy – az ügyek egyébként jelentős hányadát kitevő – egyszerű megítélésű esetről van szó, amely kiterjedt bizonyítást nem igényel.

Egyezség a bűnösség beismeréséről – az új szabályozás

Az európai államok többsége felismerte azt, hogy érdemes eltérően kezelni azokat az ügyeket, amelyek

⁶ Herke Csongor: Megállapodások a büntetőperben, Monográfia Kiadó, Pécs, 2008, 88. oldal <http://digitalia.lib.pte.hu/books/herke-csongor-megallapodasok-a-buntetoperben-pecs-2008/web/index.php?page=b098&wpid=3173> (2017. 11. 10.)

⁷ Tremmel Flórián: Magyar büntetőeljárás. Budapest–Pécs, 2001. 37. oldal.

⁸ Pápai-Tarr Ágnes: Vádalku – az amerikai és magyar valóság. http://jesz.ajk.elte.hu/papai45.html#_ftnref78 (2017.11.12.)

⁹ Herke Csongor: Megállapodások a büntetőperben, Monográfia Kiadó, Pécs, 2008, 88. oldal <http://digitalia.lib.pte.hu/books/herke-csongor-megallapodasok-a-buntetoperben-pecs-2008/web/index.php?page=b098&wpid=3173> (2017. 11. 10.)

¹⁰ Miskolczi Barna: i. m. 22. oldal.

¹¹ Elek Balázs: Költség és időtartalmok a büntetőeljárásban. http://ujbtk.hu/dr-elek-balazs-koltseg-es-idotartalmok-a-buntetoeljarasban/#_ftn2 (2017.11.01.)

¹² Fantoly Zsanett: A büntető tárgyalási rendszerek sajátosságai és a büntetőeljárás hatékonysága. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012. 146. oldal.

¹³ A törvény indoklása így fogalmaz: A Javaslát megőrzi a kontinentális jogrendszeren alapuló magyar eljárási jogi hagyományokat, ám elismerve a bűnözés elleni hatékony fellépés igényeit, az eljárási jogi hagyományoktól el nem távolodó, de a jogi evolúció vívmányait megteremtő korszerűsítést céloz.

ben a terhelt beismeri bűnösségét, azokhoz az ügyekhez képest, ahol a terhelt bűnösségét kell bizonyítani.¹⁴ E lehetőségben rejlő előnyöket felismerve már a korábbi törvényünk is megteremtette ennek jogi kereteit – többek között a tárgyalásról lemondás jogintézményével – ez azonban az elsősorban az ügyészi munkára vonatkozó túlságosan bonyolult szabályozás miatt¹⁵ nem járt sikerrel a gyakorlatban. E tekintetben egyetértek Láng László véleményével, aki szerint „amíg az általános szabályok szerinti eljárás – adott esetben a vádemelés – az azt folytatóknak egyszerűbb, mint az egyszerűnek kikiáltott eljárás (jelen esetben a lemondás a tárgyalásról külön eljárás), addig aligha várható, hogy az egyszerűsített eljárás legyen az általános és az általános a kivétel. A jogalkotónak, amikor a büntetőeljárást gyorsító, egyszerűsítő megoldásokat iktat a törvénybe, el kellene gondolkodnia azon is, hogy az eljárás valódi egyszerűsödése akkor várható reálisan, ha az eljárást folytató személyek mindegyikének legalább kis mértékben egyszerűsödik a munkája.”¹⁶ A tárgyalásról lemondás eljárás tehát a többszöri módosítások ellenére sem működött, ugyanakkor az ezen eljárás átformálásával elérhető előnyök mégis arra ösztönözték a jogalkotót, hogy ne vesse el, épp ellenkezőleg, tegye alkalmassá a minél szélesebb körű alkalmazásra. Ennek megfelelően az új eljárási törvény már egy sokkal pragmatikusabb és informálisabb lehetőséget biztosít az ilyen ügyek elintézésére.

A másik fontos tényező a szabályozás egyszerűsítésén túl az, hogy immár az eljáró ügyész is megjelenhet kezdeményezőként, sőt ez – a terhelt motiválása érdekében – lehetséges már a nyomozás legelső szakaszában. Így akár a gyanúsított kihallgatáson is közölheti a terhelttel azt, hogy milyen lehetőségei állnak rendelkezésre a beismerés esetén. Ehhez képest a tárgyalásról lemondás eljárás eredeti szabályai szerint az általános szabályoknak megfelelően nyomozást kellett lefolytatni, éppen az igazság kiderítésének hódolva. Az ügyész az iratismertetéskor hozta meg az eljárás kezdeményezésének elfogadására vagy elutasítására vonatkozó döntését, ugyanakkor az eljárás igénybevétele nem népszerűsíthette.

Az új megoldás a hatóságok oldalán jelentős idő, energia és pénz megtakarítását jelent, illetve a nyomozás esetleges sikertelensége is kizárható. További előny, hogy kizárja egy nehéz, bonyolult nyomozás során intenzíven tagadó terhelt lehetőségét arra vonatkozóan, hogy megállapodást köthessen a vádemelést követően, ellentétben a jelenleg hatályos törvény rendelkezéseivel, amely még lehetővé teszi, hogy leg-

később a vádirat kézbesítésétől számított 15 napon belül a terhelt kezdeményezze az ügyésznél az ügy nyilvános ülésen való elbírálását.

A bűnösség beismerésére irányuló egyezség szabályozása a korábbi rendelkezésekhez képest alapvető szemléletváltást tükröz, hiszen a korábbi törvény szerint kivételes eljárás most főszabállyá válik, az az eljárás általános szabályai között kerül elhelyezésre. Jóllehet a törvény nem tartalmaz az alkalmazásra vonatkozóan korlátozást, azonban a megvalósítani kívánt szabályozás jellegéből kitűnik, hogy az mégsem alkalmas minden ügy elintézésére. Az egyezség megkötésével az egyszerű megítélésű ügyek gyorsabban befejezhetők, így komolyabb erőforrásokat lehet összpontosítani a bonyolultabb, kiterjedt bizonyítást igénylő ügyekre. Olyan esetekről van tehát szó, amelyek tekintetében indokolatlannak tűnik a teljes körű bizonyítás felvétele, így a törvény egy sokkal egyszerűbb és rugalmasabb eljárás lefolytatását teszi lehetővé. Ennek elvi alapja, hogy a terheltnek joga van a tárgyaláshoz, ugyanakkor ahhoz is, hogy arról lemondjon,¹⁷ ennek megfelelően az egyezség megkötésekor és a bíróság előtti kihallgatásakor is le kell mondania e jogáról.

A szabályozás jellege alapján az eljárás szereplői közül elsősorban az eljáró ügyész feladata lesz saját belátása szerint dönteni az ügyben való megállapodás megkötésének helyénvalósága tekintetében. Amennyiben ugyanis meggyőződése az, hogy szükséges a tárgyalás lefolytatása, úgy minden további nélkül lehetősége van a megállapodás megkötésének visszautasítására. Ugyanígy adott a lehetőség a megállapodás megkötésének visszautasítása tekintetében a terhelti oldalon is, hiszen dönthet úgy, hogy élni kíván a törvény által biztosított jogával. További „szűrőt” jelent az eljáró bíró is, lehetősége van ugyanis arra, hogy – amennyiben nem ért vele egyet – a megállapodás jóváhagyását megtagadja és az eljárást az általános szabályok szerint folytassa tovább. Ami tehát legitimálja a megállapodás megkötését az valamennyi eljárási szereplő kölcsönös beleegyezése.

Kitekintés – „plea bargaining”

A tárgyalásról lemondás, és annak utódjaként megvalósítani kívánt egyezség megkötésére irányuló szabályozás alapját jelentő, az angolszász jogi kultúrából ismert eljárás igen nagy sikerrel működik, az amerikai vagy angol büntetőeljárás rendszernek egy folyamatosan jelenlévő eleme. Heumann így ír róla: „egy a vádalkutól mentes büntetőeljárás rendszer csak a képzeletünk világában működtethető.”¹⁸ A vádalku eredményességét igazolja annak széles körű alkalm-

¹⁴ A vádalkunak nevezett jogintézményhez hasonló megoldás fedezhető fel az angolszász jogrendszerű országok mellett több európai állam büntetőeljárás szabályai között. Ilyen például a német büntetőeljárásban a „Verständigung”, a spanyol büntetőeljárásában a „conformidad”, az olasz büntetőeljárásában a „patteggiamento” intézménye. (Forrás: Elek Balázs: i. m.)

¹⁵ Erről részletesen: <http://www.parlament.hu/irom39/01498/adatok/fejezetek/08.pdf>

¹⁶ Láng László előadása az EUROJUSTICE Konferencián. <https://jogaszvilag.hu/rovatok/életmod/gorogorszag-helyett-budapest> (letöltés: 2017. november 28.)

¹⁷ Lippke, L. Richard: The ethics of plea bargaining, Oxford University Press, New York, 2011. 39–43. oldal.

¹⁸ Savitsky, Douglas Ronald: The problem with plea bargaining: differential subjective decision making as an engine of racial disparity in the United States

zása, hiszen az USA-ban az ügyek kb. 98%-a zárul le ebben a megoldási formában, Angliában kicsit kisebb jelentőséggel bír e jogintézmény, azonban itt is az ügyek alig 2–4 százalékát tárgyalja esküdszék.¹⁹ Annak ellenére, hogy egyes nézetek szembenállásukat fejezik ki ezen eljárással kapcsolatban, a vádalkunak nevezett jogintézményhez hasonló megoldás mégis felfedezhető több európai állam büntetőeljárásai szabályai között is.²⁰

Amerikában a plea bargainingot, vagy vádalkut a következőképpen definiálják: egy olyan eljárásról van szó, ahol a terhelt lemond a tárgyaláshoz való jogáról, cserébe a vád, illetve az ítélet csökkentéséért.²¹ A terhelt így „elcserél” valami bizonytalant – a tárgyaláson való felmentést – valami biztosabbra – a szankció csökkentésére. Mint minden megállapodás esetén, itt is fontos erkölcsi kérdés, hogy a felek – különösen a terhelt – szabad akaratukból kötötték-e meg a megállapodást, illetve, hogy azt teljesen megértették-e.²² A plea bargaining tehát egy olyan eszköz, amely lényegesen megkönnyíti az eljárás lefolytatását, így mint olyan, kapcsolatba hozható a terheltnek a hatékony és gyors eljáráshoz való jogával is.

A plea bargaining azonban egy gyűjtőkategóriát jelent, amely több – egyes szerzők szerint három, más szerzők szerint négy – alktípust foglal magában. Amennyiben a vádlott beismeri a bűnösséget, vagy nem vitatja a vádat (nolo contendere), úgy az alku tekintetében Newman szerint 4 típus között tehetünk különbséget.

Az első típus – bargains over the charge – az a fajta alku, mely esetében a terhelt egy kevésbé súlyos bűncselekményben ismeri el a bűnösségét, és az ügyész is egy kevésbé súlyos bűncselekmény miatt emel vádat, mint ami az eredeti vád lett volna.

Egy másik alktípus – bargains over the sentence – kedvezőbb büntetést ígér a terheltnek a tárgyalásról való lemondása esetén. (Pl. próbára bocsátást, vagy alacsonyabb büntetési tétel alkalmazását teszi lehetővé az ügyész²³) Ami ezzel a típussal kapcsolatban a bizonytalansági tényezőt jelenti az az, hogy ebben az esetben nem garantált, hogy a bíró is el fogja fogadni a megegyezést.

Newman elismeri továbbá, hogy egyes – súlyos társadalmi megbélyegzést jelentő – bűncselekmények esetén a terhelt megragadná az alkalmat arra vonatkozóan, hogy egy kapcsolódó, ugyanakkor kevésbé stigmatizáló bűncselekmény miatt emeljenek vele szemben vádat a bűnössége beismeréséért. Különö-

sen olyan esetekben fordulhat ez elő, mint például prostitúció, kábítószerrel visszaélés.²⁴

Szintén egy önálló alktípust jelent az az eset, amely során az egyes vádpontoktól tekint el az ügyész. (Pl. A terheltet három különböző betöréses lopással vádolják, és egyik tekintetében beismerő vallomást tesz, míg a másik két vádponttól az ügyész eltekint.)²⁵

A tárgyalásról lemondás eljárásról azonban elmondhatjuk, hogy „...a magyar megoldás lényegesen különbözik a vádalkutól.” A megegyezés tárgyat eddig sem és ezután sem képezheti a tényállás, illetve a minősítés. Ennek meghatározása – a terhelt akaratától függetlenül – az ügyész joga. (...) A leglényegesebb különbség az amerikai vádalkuhoz képest ugyanakkor az, hogy „az alku tehát nem a vádról folyik, hanem enyhébb büntetés kiszabását eredményező eljárás megindításáról.”²⁶ E garanciális jelentőségű rendelkezéseken az új törvény sem változtat az egyezség szabályozása tekintetében.

Záró gondolatok

A terhelttel való egyezségkötés vitathatatlan előnye tehát a bíróság tehermentesítése, ebben az esetben pedig az igazság hatósági kutatását a bíró, a vádló, a védő és a terhelt együttműködésével pótolja.²⁷ Ha pedig elfogadjuk, hogy a büntetőeljárás során az objektív igazság nem ismerhető meg teljes egészében – nem beszélve az eljárás eredményeként meghozott ítélettel kapcsolatban az igazságosság kérdéséről – akkor úgy gondolom, hogy inkább nyer, sem mint veszít az igazságszolgáltatás a tárgyalásról lemondás eljárás újragondolásával. Már csak azért is, mert jelen esetben egy olyan pragmatikus és pergazdaságos megoldásról van szó, amely az eljáró hatóságoknak egy hatékonyabb, egyszerűbb és költséghatékonyabb eljárást tesz lehetővé, a terheltnek kedvezőbb büntetést ígér, a sértett és a társadalom számára pedig azt közvetíti, hogy a terhelt felelősségre vonása biztosan nem marad el.

A megvalósítani kívánt szabályozás gyakorlatban való alkalmazása tekintetében azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a büntető igazságszolgáltatás egy olyan rendszer, amelyet az igazságszolgáltatási tevékenység során kialakuló íratlan szabályok is meghatároznak. Ez pedig azért lényeges, mert a büntető igazságszolgáltatás valamennyi szereplőjének együttműködése elengedhetetlen ahhoz, hogy a jogszabály hatálybalépését követően a büntetőeljárás reformja a jogalkotó elképzelésének megfelelően megvalósulhasson. ■

prison system. A dissertation presented to the Faculty of the Graduate School of Cornell University. 2009. 44. oldal.

¹⁹ Elek Balázs: i. m.

²⁰ Lippke, L. Richard: i. m. 1. oldal.

²¹ Stemmler, Susanne: Incentive structures and organizational equivalents of plea bargaining in german criminal courts, A Thesis in Administration of Justice, The Pennsylvania State University, 1994. 7. oldal.

²² Lippke, L. Richard: i. m. 167. oldal.

²³ Pápai-Tarr Ágnes: i. m.

²⁴ Suzann R. Thomas Buckle, Leonard G. Buckle: i. m. 5. oldal.

²⁵ Pápai-Tarr Ágnes: i. m.

²⁶ Bánáti János, Belovics Ervin, Csák Zsolt, Sinku Pál, Tóth Mihály, Varga Zoltán: Büntető eljárásjog. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006. 511. oldal.

²⁷ Hermann, Joachim: A büntetőeljárás reformja Kelet- és Nyugat-Európában, Magyar Jog, 1993. 5. szám 303. oldal.